

**СЪВЕТ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**Брюксел, 27 май 2008 г. (28.05)
(OR. en)**

9739/08

**DEVGEN 86
CONOM 58
PESC 626
RELEX 347
CONUN 55
SOC 304
JEUN 60
COSDP 427
ACP 79
JAI 268**

БЕЛЕЖКА

От: Генералния секретариат

Дата: 26 май 2008 г.

№ предх. док.: 9497/08

Относно: Заключение на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно утвърждаването и защитата на правата на детето във външните действия на Европейския съюз — измерение на развитието и хуманитарно измерение

На заседанието си от 26 май 2008 г. Съветът и представителите на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, приеха заключенията на Съвета, изложени в приложението към настоящата бележка.

**Заклучения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки,
заседащи в рамките на Съвета, относно**

**утвърждаването и защитата на правата на детето във външните действия на
Европейския съюз — измерение на развитието и хуманитарно измерение**

1. Утвърждаването и защитата на правата на детето¹ чрез външните действия на ЕС е част от ангажимента на ЕС да утвърждава човешките права, като използва всички налични правни инструменти.
2. Съветът установи рамка за цялостен подход на ЕС относно защитата и утвърждаването на правата на детето в трети страни, която също така отчита пълното прилагане на програмата за действие от Кайро и платформата за действие от Пекин, които съдържат разпоредби относно правата на децата и подрастващите: насоките на ЕС за утвърждаване и защита на правата на детето² и насоките на ЕС относно децата и въоръжените конфликти³. Насоките на ЕС за утвърждаване и защита на правата на детето посочват приоритетите и целите на действията на ЕС, както и оперативните инструменти за изпълнението им, и разглеждат подробно прилагането, наблюдението, отчитането и оценката. Те предоставят цялостен и всеобщо приложим поглед върху правата на детето, подкрепят включването на правата на детето във всички политики и действия на ЕС и изграждат основата за спазване, утвърждаване, защита и прилагане на правата на детето в световен мащаб. Ангажименти по отношение на децата присъстват и в рамките на отношенията на ЕС с географски региони и международни и регионални организации.

¹ В съответствие с Конвенцията на ООН за правата на детето, деца са хората под 18 години, освен ако съгласно приложимия за детето закон пълнолетието не се достига по-рано.

² Док. 16031/08 и 16457/07.

³ Док. 15634/03.

3. Поради това Съветът потвърждава значението на един цялостен, интегриран и основан на човешките права подход към утвърждаването и защитата на правата на детето, конкретизиран в Конвенцията на ООН за правата на детето (КООНПД) и двата незадължителни протокола към нея, който обхваща всички области на външните действия на ЕС. ЕС се ангажира с активното разглеждане на най-добрите начини за постигането на тази цел чрез използване на наличните инструменти във всички различни формати на политически диалог между ЕС и неговите държави-членки с трети страни, търговски преговори, сътрудничество за развитие, хуманитарна помощ и действия в рамките на многостранни форуми. Във връзка с това Съветът приветства съобщението на Комисията: *Специално място за децата във външните действия на ЕС* и приложените към него работни документи за службите⁴.
4. Съветът подчертава ангажираността си да подкрепя борбата срещу всички форми на детски труд⁵. Съветът също така подчертава необходимостта от преговори на ЕО и споразумения на ЕС с трети страни с цел насърчаване на ратифицирането и спазването на конвенциите на МОТ относно детския труд и като принос за премахването на всички форми на детски труд⁶. Съветът подчертава важността на партньорския диалог по въпросите на детския труд и призовава Комисията да направи анализ на въздействието на положителните стимули върху продажбата на продукти, произведени без използването на детски труд, както и да разгледа възможността и да докладва за допълнителни действия, включително мерки, свързани с търговията, срещу използването на най-лошите форми на детския труд, в съответствие с ангажиментите към СТО. Към Комисията също така се отправя молба да разгледа как корпоративната социална отговорност, кодексите за етично поведение и други действия могат да способстват за гарантиране на прозрачност, включително чрез информиране на потребителите относно начина на производство на продуктите.

⁴ Док. 6175/08 + ADD 1 + ADD 2.

⁵ Конвенция № 138 на МОТ и Конвенция № 182 на МОТ.

⁶ Конвенция № 138 на МОТ и Конвенция № 182 на МОТ.

5. Европейският консенсус за развитие⁷ включва правата на детето в дейностите по развитие в рамките на програмата „Цели на хилядолетието за развитие“ и икономическите, социалните и екологични измерения на изкореняването на бедността в контекста на устойчивото развитие. Европейският консенсус относно хуманитарна помощ⁸ извежда на преден план особеното внимание, необходимо, за да се отговори на потребностите на децата в уязвимо положение. Съветът реши да даде допълнителни насоки по конкретни ангажименти във връзка с измерението на развитието и хуманитарното измерение.

Измерение на развитието

6. Съветът твърдо вярва, че сътрудничеството за развитие представлява съществен принос към утвърждаването и защитата на правата на детето в контекста на цялостната рамка, изложена в споменатите по-горе насоки на ЕС. Правата на детето в сътрудничеството за развитие могат да бъдат утвърждавани и защитавани чрез:
- конкретни действия и определени ключови области;
 - ефективно включване във всички програми и свързания с тях диалог.
7. По отношение на последователността на политиките за развитие и кодекса за поведение на ЕС относно разделението на труда, целта следва да бъде гарантиране на ефективно взаимно допълване между различните инструменти на политиките на ЕС и финансовите инструменти.
8. Съветът отбелязва, че спецификата на положението на момчетата и момичетата във всяка страна, подрегион или регион изисква индивидуален анализ на всяко обстоятелство, за да се установи кой от редицата възможни инструменти ще позволи на ЕС да даде най-подходящия и съобразен с потребностите на конкретните деца отговор със специален акцент върху момичетата. Правните инструменти на Общността от особена важност за засилване на вниманието към децата в държавата и тематичния контекст са тематичната програма „Инвестиране в хората“ и Европейският инструмент за демокрация и права на човека.

⁷ ОВ С 46, 24.2.2006 г., стр. 1.

⁸ ОВ С 25, 30.1.2008 г., стр. 1.

9. Действията на ЕС, свързани с правата на детето, следва да допринасят и за увеличаване на цялостния ефект от усилията, полагани от ООН, по-специално УНИЦЕФ, механизмите на ООН по отношение на правата на човека, включително специални процедури и структури по договорите, по-конкретно Комитета по правата на детето.
10. Освен това Съветът припомня важността на политическия диалог със страните-партньори. Важен е и диалогът с всички заинтересовани страни, като гражданското общество (включително младежки организации), местните власти и частния сектор, особено в деликатни ситуации, където централното правителство и съответните институции нямат капацитета или желанието да защитават и утвърждават правата на детето.

Изкореняване на бедността и Целите на хилядолетието за развитие

11. ЕС запазва пълната си ангажираност по отношение на изкореняването на бедността в контекста на устойчивото развитие и за постигане на набелязаните Цели на хилядолетието за развитие. Повечето от целите на хилядолетието за развитие са тясно свързани с правата, благото и успешното развитие на децата. Поради това утвърждаването и защитата на правата на детето, както и осъществяването и задоволяването на неговите потребности, са основополагащи за постигането на целите на хилядолетието за развитие и за устойчивото развитие.
12. ЕС припомня, че е необходим по-съществен напредък за постигане на целите на хилядолетието за развитие, по-голямата част от които изостават по отношение на децата, особено, но не само в Африка на юг от пустинята Сахара. Ето защо Съветът подчертава, че ЕС следва да използва в пълна степен мерките по сътрудничеството за развитие и изкореняване на бедността, за да се справи с истинските причини за бедността и така да работи в полза на правата и потребностите на децата.

13. В съответствие с принципите за собствен принос и партньорство, съдържащи се в Парижката декларация за ефективност на помощта⁹, усилията на ЕС в областта на развитието следва да бъдат насочени към по-нататъшно укрепване на системите на държавите-партньори и на техния капацитет за доставяне на основни услуги без дискриминация, включително:

- всеобщо вписване в регистър при раждане;
- достъп до безопасна питейна вода, канализация, подходяща прехрана и подслон;
- всеобщ и безплатен достъп до основни здравни услуги;
- закрила от насилие и експлоатация, включително детски труд;
- безплатно, задължително и всеобщо основно образование;
- достъп до здравно обслужване и образование в областта на сексуалното и репродуктивното здраве;
- подходящо професионално обучение и схеми за развитие на умения;
- възможности за продуктивна заетост и достоен труд след минималната възраст за наемане на работа.

Изграждането на капацитет може да бъде насочено и поддържано чрез засилени системи за закрила на детето и общностни мрежи.

Хуманитарно измерение

14. Съветът подчертава, че поради особената си уязвимост, децата биват засегнати в извънредна степен от хуманитарните кризи, предизвикани от човека или природни, в това число изменението на климата. По време на криза съществува и повишен риск децата да станат жертви на различни форми на нарушения на човешките права като наемане от въоръжени сили или групи, сексуална експлоатация, домашно насилие, насилствен труд, трафик на хора, както и на физическа (включително недохранване) и психологическа травма. Децата могат да бъдат разделени от семействата си. Момичетата, които живеят в конфликтни райони или в лагери за разселени лица или бежанци, са изложени в особена степен на изнасилване, различни други форми на сексуално насилие, ХИВ/СПИН, други форми на насилие, и съответните последици.

⁹ <http://www.oecd.org/dataoecd/11/41/34428351.pdf>

15. Тези ситуации изискват в отговор ефективна и бърза намеса, насочена към задоволяване на жизненоважните потребности, като същевременно се създават условия и връзки за по-дългосрочни политики по отношение на развитието и достъпа до основни услуги. Освен това те налагат включване, въз основа на детските потребности съобразно пола, възрастта и положението, във всички етапи на хуманитарните намеси, в това число подготвеност и планиране на извънредни ситуации.
16. Във връзка с това ЕС ще обърне особено внимание на потребностите на децата в съответствие с Европейския консенсус относно хуманитарна помощ. Съветът изтъква необходимостта от конкретно разглеждане на три определени въпроса, свързани с децата по време на кризи и извънредни положения, и приветства подхода на Комисията по тези въпроси¹⁰:
- разделени от семейството и непридружавани деца, включително мерки за предотвратяване на раздялата, за възстановяване на връзките със семейството и за оказване на подкрепа на сираците и уязвимите деца, засегнати от ХИВ/СПИН;
 - деца, свързани с въоръжени сили или групи, в съответствие с Парижките ангажименти и принципи от 2007 г.¹¹, по-конкретно предотвратяване на наемането им и гарантиране на безусловното им освобождаване и реинтегриране със специален акцент върху момичетата;
 - обучение на децата при извънредни ситуации, по-конкретно чрез: i) насърчаване на образователни дейности като средство за закрила на детето и използване на училището като място за повишаване на осведомеността и превенция; ii) разглеждане на специфични предизвикателства, свързани с образованието в бежанските лагери и завръщането към държавата и общността по произход.

¹⁰ Док. 6175/08 ADD 1.

¹¹ Ангажиментите от Париж за закрила на децата срещу незаконно наемане или използване от въоръжени сили или групи и Парижките принципи и насоки относно децата, свързани с въоръжени сили или групи (Париж, 5 - 6 февруари 2007 г. - <http://www.un.org/children/conflict/english/parisprinciples.html>).

Подобряване на включването

17. Съветът вярва, че правата на детето следва бъдат утвърждавани не само чрез конкретни действия, както е посочено по-горе, но също чрез ефективно включване във всички инструменти на ЕС за сътрудничество в областта на развитието, по-специално, във всички национални и регионални програми и стратегии. Включването е изключително важно за общата бюджетна подкрепа и за ключовите сфери, като социалната сфера (особено здравеопазване, образование и социална защита за всички деца), развитието на селскостопанските райони (с акцент върху осигуряването на храна и достъп до безопасна вода)¹² и управлението.
18. Съветът припомня, че съгласно КООНПД (Конвенцията на ООН за правата на детето) децата са считани на първо място за носители на права и участници с конструктивна роля. Това следва да бъде отразено в процесите на развитие, демократизация и мироизграждане, като децата следва да получават специална подкрепа, за да развият пълния си потенциал като носители на промяната, включително способностите си да участват в обществото и да изразяват становището си. Увеличаването на правата на децата и тяхното участие в пълния цикъл на програмата на местно и национално равнище, както и ролята на семействата в този контекст, следва да бъдат укрепени. Следва да се отчете и фактът, че правата на децата са тясно свързани с правата на техните майки. В крайна сметка напредъкът в условията на живот на децата заема основно място в желанието да се преборим с несигурността на страната и да осигурим дългосрочно устойчиво развитие, социално единство, стабилност и сигурност за хората на национално, регионално и глобално равнище.
19. Ето защо при изготвянето на програмите ЕС следва да отдели особено внимание на правата и потребностите на детето чрез събиране на разнородни данни и извършване на анализи по възраст и пол, с цел интересите на децата да бъдат застъпени в политическите, законодателните и бюджетните разпоредби.
20. Съветът приветства разработването на инструментариум в областта на правата на детето, който цели укрепването на капацитета на държавите-партньори, донорите и другите заинтересовани страни, с които да се създаде подход, ориентиран към правата на детето, във всички извършвани от тях дейности — разработване на законодателство, политики, изготвяне на програми и финансиране на ефективното включване и участие на децата в обществото — чрез оценки, насоки, семинари, насоки относно показателите и относно участието на децата в обществото.

¹² Това включва прехрана, питейна вода, канализация и околна среда.

Уязвими групи деца

21. Независимо че всички деца следва на първо място да бъдат считани за носители на права и участници в обществото, Съветът отчита, че различни групи момичета и момчета са особено уязвими към всички форми на насилие и експлоатация (в т.ч. и сексуално насилие и експлоатация, трафик, предполагаемо нарушаване на закона, детски труд) или могат да бъдат изправени пред специфични кризисни ситуации, които повишават тяхната уязвимост.
22. Съветът е на мнение, че следва да се отдели особено внимание на конкретните права и потребности на момчетата и момичетата, както и на особено уязвимите групи деца, сред които деца от етнически малцинства, деца-мигранти, разселени деца или деца-бежанци, деца, засегнати от въоръжени конфликти, сираци, разделени или непридружавани деца, деца, живеещи в изключителна бедност, безпризорни деца, деца, заразени с ХИВ/СПИН, деца с увреждания и деца от коренното население. Съветът подчертава, че доколкото е възможно участието на тези групи следва се гарантира, така че адекватно да се зачитат и подкрепят техните права и потребности, за да могат децата да увеличат правата си съобразно своите конкретни обстоятелства и способности. Превантивни мерки, като осигуряването на жизненоважни умения, следва да се комбинират с помощ за децата-жертви, за да се гарантира тяхната рехабилитация, възстановяване и социална интеграция в дългосрочен план, за което е задължително прилагането на съобразен с половете подход.
23. Поради различните потребности на момичетата и момчетата, и особената уязвимост на момичетата, равнопоставеността на половете следва да бъде включена във външните действия на ЕС по отношение на децата. Действията следва да бъдат съсредоточени върху сексуалното и репродуктивното здраве и права, в контекста на установените позиции на ЕС, включително противодействие на вредни традиционни практики и обичаи, като например предотвратяването на ранните и/или принудителните бракове и осакатяването и изрязването на женските полови органи.

24. Съветът особено набляга на специфичното положение на децата, засегнати от въоръжени конфликти. В тази област е налице стабилна нормативна и политическа рамка¹³ за съвместни действия на ЕС като реакция на нарушаването на правата на детето в контекста на въоръжен конфликт или следконфликтна ситуация. В този контекст Съветът припомня насоките на ЕС относно децата и въоръжените конфликти (2003 г.) и стратегията за тяхното изпълнение, както и контролния списък на ЕС за интегриране на закрилата на децата, засегнати от въоръжени конфликти, в операции на ЕПСО (2006 г.)¹⁴. Това предполага последващо включване в ОВППС и ЕПСО, в т.ч. операциите, които, *inter alia*, са свързани с разоръжаване, демобилизация и реинтеграция, както и реформата в областта на сигурността.
25. ЕС е активно ангажиран с допълнителното укрепване на ролята си по отношение на децата, засегнати от въоръжени конфликти. Най-значителното предизвикателство за ЕС се състои в стратегическото и цялостно изпълнение на поетите задължения на национално и регионално равнище. За тази цел Съветът подчертава спешната необходимост i) да се преодолее несъответствието между поети задължения и изпълнение на програмите и проектите в областта на развитието и хуманитарната помощ; ii) да се поддържа подпомагането по време на прехода от операции за хуманитарна помощ към дейности на сътрудничеството за развитие; iii) да се избягва припокриването на областите на намеса на национално равнище и (iv) да се възприемат във възможно най-висока степен общностни подходи.
26. Съветът набляга на значението на съществуващите инструменти, като механизмите за ранно предупреждаване и използването на отчитащи конфликтите подходи. Съветът изтъква също необходимостта да се отдели особено внимание на наемането на деца, на положението на техните семейства и общности, както и на установяването на системи за защита. Приносът на гражданското общество в това отношение е от изключително значение.

¹³ Тази рамка включва, но не се ограничава с Конвенцията за правата на детето от 1989 г., Незадължителния протокол относно участието на деца във въоръжени конфликти от 2000 г.; Резолюция 1325 на ССООН от 31 октомври 2000 г., Женевските конвенции III и IV от 1949 г. и Незадължителните протоколи I и II от 1967 г.; Римския статут на Международния наказателен съд от 1998 г., Резолюция 1612 на ССООН от 26 юли 2005 г.; Съвместната концепция на Съвета и Комисията относно подкрепата за разоръжаване, демобилизация и реинтеграция; както и Парижките принципи и насоки относно децата, свързани с въоръжени сили или въоръжени групи (2007 г.).

¹⁴ Контролният списък за интегриране на закрилата на децата, засегнати от въоръжени конфликти, в операции на ЕПСО (2006 г.) понастоящем се преразглежда.

27. Освен това е важно да се гарантира, че правата и потребностите на момичетата и момчетата във въоръжени конфликти се удовлетворяват по адекватен начин, включително чрез засилване на гъвкавостта на финансовите инструменти и процедури, за да се реагира своевременно чрез програмите, които се занимават с тяхното положение.
28. Съветът подчертава също значението на повишаването на осведомеността относно характера и степента на въпросите, свързани с децата, засегнати от въоръжени конфликти, включително конкретните потребности на момичетата, с цел увеличаване на познанията и експертния опит по тези въпроси на национално равнище и на равнище ЕС, както и за обмен и/или съвместно събиране на информация, по-специално събиране на статистически данни.
29. Съветът изтъква също значението на разследването, съдебното преследване и наказването на тези, които незаконно са наемали деца във въоръжените сили или групи, или са ги използвали като дейни участници в конфликтни ситуации, за да се гарантира, че се полагат всички усилия за прекратяване на безнаказаността.

Обвързване между помощ, възстановяване и развитие (ОПВР)

30. Съветът припомня, че националните органи на държавите, засегнати от хуманитарна криза, продължават да носят основната отговорност за защитата на населението си, в т.ч. и децата.
31. Съветът припомня значението на системното обвързване между помощ, възстановяване и развитие (ОПВР) във всички области на намеса. Във връзка с това, в цялостните дългосрочни политики следва, на възможно най-ранен етап, да се включат разпоредби относно обучението на децата при извънредни ситуации. По същия начин, предоставянето на адекватни здравни услуги и прехрана за децата следва да се гарантира както при извънредни ситуации, така и в дългосрочна перспектива. Гарантирането на безусловното освобождаване и реинтегриране на деца, които преди това са били свързани с въоръжени сили или въоръжени групи, е от съществено значение за ОПВР, като следва да се вземат под внимание различните потребности на момичетата и момчетата.

Осигуряване на бъдещото развитие и последващи действия

32. ЕС като цяло трябва да гарантира, че неговите действия, насочени към правата и потребностите на детето, независимо дали във връзка с конкретни действия и определени ключови области, или във връзка с ефективното включване в програми и проекти, са цялостни и добре формулирани, в съответствие с посочените по-горе насоки на ЕС и настоящите заключения. Съветът подчертава необходимостта от установяване на тясно партньорство с органите на ООН, по-специално УНИЦЕФ, както и на други партньорства като ускорената инициатива „Образование за всички“¹⁵ и партньорствата с международни НПО.
33. С оглед намаляване на фрагментацията, Съветът призовава Комисията и държавите-членки да прилагат на национално равнище подобрена координация, както и по-голямо взаимно допълване и разделение на труда в рамките на различните инструменти и по време на различните етапи от цикъла на програмите относно правата на детето. Като първа стъпка Комисията, с подкрепата на държавите-членки, следва да обмисли очертаването на насоки, като направи преглед на съществуващите политики, програми, насоки, действия и експертен опит, за да проучи начини и средства за повишаване на последователността и ефективността на външните действия на ЕС по отношение на правата и потребностите на децата.
34. За да се постигне интегриран и цялостен подход на ЕС, Съветът настойчиво насърчава Комисията и държавите-членки да прилагат такъв подход в някои експериментални проекти, който ще осигури информация при формирането на бъдещата политика. При избора на държавите, свързани с експериментални проекти, следва надлежно да се отчете работата, предприета в рамките на другите действия на ЕС по отношение на децата, и доколкото е възможно географският баланс. Този процес следва да се основава на консултации с държавите-членки.
35. За да се подкрепи прилагането на настоящите заключения, институциите на ЕС и държавите-членки се насърчават да разширят обучението на служителите си по отношение на политиката във връзка с правата на детето, като почерпят от опита на международните партньори. Следва да бъдат положени усилия за повишаване на осведомеността и разбирането относно правата на детето сред определящите политиката, в медиите и гражданското общество.

¹⁵ <http://www.education-fast-track.org>.

36. Съветът отправя искане към Комисията до началото на 2011 г. да представи доклад, който да измери напредъка във връзка с прилагането на настоящите заключения чрез постигнатите резултати, въз основа на конкретни показатели, които следва да се определят в сътрудничество с държавите-членки, по-специално по отношение на действия на ЕС в избрани държави, свързани с експериментални проекти.
-